

1983

Φυλακές Εβίν, Τεχεράνη

Η τζακαράντα είναι ένα τροπικό δέντρο το οποίο κατάγεται από τη Βραζιλία και έχει διαδοθεί ως καλλωπιστικό σε όλες τις χώρες του κόσμου που έχουν ζεστό κλίμα. Ανθίζει το καλοκαίρι και τα άνθη του έχουν μοβ χρώμα.

Η ΑΖΑΡ καθόταν στο σιδερένιο πάτωμα μιας κλούβας, στριμωγμένη στον τοίχο. Το αυτοκίνητο προχωρούσε σκαμπανεβάζοντας πάνω στον ανώμαλο δρόμο, κι εκείνη έπεφτε τότε από τη μια πλευρά και τότε από την άλλη. Με το ελεύθερο χέρι της κρατιόταν από κάτι που έμοιαζε με κάγκελο. Το άλλο το είχε ακουμπισμένο πάνω στη σκληρή, φουσκωμένη κοιλιά της. Οι συσπάσεις και η ένταση της έκοβαν την ανάσα. Ένα καυτό κύμα πόνου απλώθηκε από τη ραχοκοκαλιά σε όλο της το σώμα. Η Αζάρ, λαχανιασμένη, άρπαξε και έσφιξε δυνατά το τσαντόρ της, ώσπου άσπρισαν οι κόμποι του χεριού της. Σε κάθε στροφή χτυπούσε πάνω στα τοιχώματα. Σε κάθε γδούπο και λακκούβα, πεταγόταν ψηλά στον αέρα και το παιδί ζάρωνε μες στην κοιλιά της. Το μαντίλι που είχαν δέσει γύρω από τα μάτια της ήταν μούσκεμα από τον ιδρώτα.

Σήκωσε το χέρι και σκούπισε την υγρασία από τα μάτια της. Δεν τολμούσε να βγάλει το μαντίλι, κι ας ήταν μόνη της πίσω στην κλούβα. Ήξερε ότι υπάρχει ένα παράθυρο πίσω από την πλάτη της. Άγγιξε το τζάμι όταν πρωτομήκε μέσα. Ίσως η Αδερφή να γύριζε το κεφάλι της και να την έβλεπε απ' το παράθυρο ή μπορεί να σταματούσαν απότομα και η Αζάρ να μην προλάβαινε να ξαναβάλει το μαντίλι.

Δεν ήξερε τι μπορούσε να της συμβεί αν την έπιαναν με τα

μάτια ανοιχτά και ούτε ήθελε να μάθει. Κάθε τόσο προσπαθούσε να πείσει τον εαυτό της ότι ο φόβος που είχε φωλιάσει μέσα της ήταν αδικαιολόγητος. Ποτέ κανείς δεν είχε σηκώσει χέρι πάνω της, δεν την είχε σπρώξει ή απειλήσει. Δεν είχε κανένα λόγο να φοβάται τις Αδερφές και τους Αδερφούς, κανένα χειροπιαστό λόγο. Όμως υπήρχαν αυτές οι κραυγές που τράνταζαν συθέμελα τα τείχη της φυλακής, διαπερνούσαν τους άδειους διαδρόμους, κρατώντας ξάγρυπνες τα βράδια τις κρατούμενες, ή διέκοπταν μια συζήτηση καθώς μοίραζαν το μεσημεριανό τους, και τότε μια βαριά σιωπή, που παρέμενε όλο το βράδυ, μούδιαζε το σώμα τους. Καμία δεν ήξερε από πού έρχονταν οι κραυγές. Καμία δεν τολμούσε να ρωτήσει. Ήταν ουρλιαχτά πόνου, αυτό το ήξεραν. Γιατί κανείς δεν μπερδεύει τον οξύ πόνο με κάτι άλλο. Ήταν κραυγές ενός σώματος χωρίς υπόσταση, εγκαταλειμμένου και συντετριμμένου, μιας άμορφης κηλίδας, που η μόνη ένδειξη ότι υπάρχει ήταν αυτή η δύναμη με την οποία έσκιζε τη σιωπή μέσα από τα τείχη της φυλακής. Καμία δεν ήξερε πότε θα ερχόταν η σειρά της, πότε θα χανόταν στους διαδρόμους και το μόνο που θα απέμενε απ' αυτή θα ήταν τα ουρλιαχτά της. Κι έτσι συνέχιζαν να ζουν περιμένοντας, ακολουθώντας διαταγές κάτω από την επιβλητική σκιά μιας απειλής που ήξεραν ότι δεν μπορούσαν να αποφεύγουν για πάντα.

Από ένα μικρό άνοιγμα πάνω από το κεφάλι της Αζάρ έμπαινε η πνιχτή βουή της πόλης που ξυπνούσε: καταστημάτων, τάρκες σήκωναν τα ρολά, κόρνες αυτοκινήτων, γέλια παιδιών, παζάρια υπαίθριων πωλητών. Από το παράθυρο άκουγε επίσης διακεκομμένα τις κουβέντες και τα γέλια από το μπροστινό μέρος του αυτοκινήτου, χωρίς ωστόσο να ξεχωρίζει τι λένε. Η Αδερφή χασκογελούσε με κάτι που της είχε μόλις αφηγηθεί

ο Αδερφός. Η Αζάρ, για να κρατήσει μακριά τις φωνές από το εσωτερικό της κλούβας, προσπάθησε να συγκεντρωθεί στο βουητό της πόλης απ' έξω – της Τεχεράνης, της αγαπημένης της πόλης, που δεν είχε δει, ούτε είχε ακούσει εδώ και μήνες. Άραγε πόσο να είχε αλλάξει η πόλη έπειτα από τρία χρόνια πολέμου με το Ιράκ; Είχαν φτάσει οι φλόγες του πολέμου στην Τεχεράνη; Εγκατέλειπε ο κόσμος την πόλη; Από τους ήχους που έρχονταν απ' έξω τίποτα δεν έμοιαζε διαφορετικό, επικρατούσε το ίδιο χάος, το ίδιο πανδαιμόνιο του αγώνα και της επιβίωσης. Τι να έκαναν άραγε οι γονείς της αυτή τη στιγμή; Η μητέρα της ίσως στεκόταν στην ουρά στο φούρνο και ο πατέρας της ίσως ανέβαινε στη μοτοσικλέτα του για να πάει στη δουλειά. Μόλις τους σκέφτηκε, η Αζάρ ένιωσε ένα σφίξιμο στο λαιμό. Σήκωσε το κεφάλι, άνοιξε διάπλατα το στόμα της και προσπάθησε να τραβήξει βαθιά μέσα της τον αέρα που περνούσε από ένα στενό άνοιγμα της κλούβας.

Έριξε το κεφάλι της πίσω και εισέπνευσε βαθιά, τόσο βαθιά, που έτσουξε ο λαιμός της και άρχισε να βήχει. Έλυσε τον σφιχτό κόμπο της μαντίλας κάτω απ' το πιγούνι της και άφησε το τσαντόρ να γλιστρήσει απ' το κεφάλι της. Κρατήθηκε καλά από το κάγκελο, κάθισε ακίνητη και προσπάθησε να στηριχτεί καθώς το όχημα ταλαντευόταν και ένα νέο κύμα πόνου τη διαπερνούσε σαν φλεγόμενη σφαίρα. Η Αζάρ προσπάθησε να ανασηκωθεί. Ανατρίχιαζε στην ιδέα ότι θα γεννούσε εκεί, πάνω στο μεταλλικό πάτωμα μιας κλούβας, σ' αυτούς τους ανώμαλους δρόμους, με το διαπεραστικό γέλιο της Αδερφής στ' αυτιά της. Έπιασε σφιχτά το κάγκελο, πήρε βαθιά ανάσα και προσπάθησε να αντισταθεί στην παρόρμηση που ένιωθε μέσα της. Ήταν αποφασισμένη να κρατήσει το παιδί στην κοιλιά της μέχρι να φτάσουν στο νοσοκομείο.

Τότε όμως ξαφνικά η Αζάρ ένιωσε να αναβλύζει ανάμεσα στα πόδια της ένας χείμαρρος, κράτησε την ανάσα της καθώς κυλούσε ανεξέλεγκτος πάνω στους μηρούς της. Έκανε στην άκρη το τσαντόρ. Την έπιασε πανικός μόλις άγγιξε προσεχτικά το παντελόνι με τις άκρες των δαχτύλων της. Ήξερε ότι τα νερά μιας εγκύου μπορεί να σπάσουν ανά πάσα στιγμή, δεν ήξερε όμως τι θα συνέβαινε μετά. Κόντευε λοιπόν να γεννήσει; Ήταν επικίνδυνο; Η Αζάρ μόλις είχε αρχίσει να διαβάζει βιβλία για την εγκυμοσύνη όταν ήρθαν στην πόρτα της. Δεν είχε φτάσει ακόμη στο κεφάλαιο που έγραφε για τα νερά που σπάνε, για τις συσπάσεις και τι έπρεπε να βάλει στην τσάντα που θα έπαιρνε στο νοσοκομείο, όταν χτύπησαν την εξώπορτά της τόσο δυνατά, σαν να ήθελαν να την γκρεμίσουν. Όταν την έσυραν έξω, η κοιλιά της είχε ήδη αρχίσει να φαίνεται.

Έσφιξε τα δόντια της, ενώ η καρδιά της χτυπούσε δυνατά. Μακάρι να ήταν η μητέρα της εκεί, να της εξηγήσει τι συμβαίνει. Η μητέρα της με τη βαθιά φωνή και το ευγενικό της πρόσωπο. Μακάρι να είχε κάτι από τη μητέρα της για να κρατηθεί, ένα κομμάτι ύφασμα, τη μαντίλα της. Θα τη βοηθούσε.

Μακάρι να ήταν ο Ισμαήλ εκεί, να της κρατά το χέρι και να της λέει ότι όλα θα πάνε καλά. Κι εκείνος θα φοβόταν αν την έβλεπε σ' αυτές τις συνθήκες, το ήξερε, θα πέθαινε από την αγωνία. Θα την κοιτούσε έντονα με τα φωτεινά, καστανά του μάτια, σαν να ήθελε να καταβροχθίσει τον πόνο της, να τον κάνει δικό του. Τίποτα δεν μισούσε περισσότερο από το να τη βλέπει να πονά. Όταν είχε πέσει από την καρέκλα, όπου είχε ανέβει για να μαζέψει σταφύλια από την κληματαριά, είχε τόσο αναστατωθεί βλέποντάς τη να σφαδάζει στο έδαφος, ώστε σχεδόν έκλαιγε καθώς τη σήκωνε στην αγκαλιά του. *Νόμιζα ότι είχες σπάσει την πλάτη σου*, της είπε αργότερα.

Θα πεθάνω αν πάθεις τίποτα. Η αγάπη του την έκανε να νιώθει σαν βράχος, ακλόνητος, αθάνατος. Την είχε ανάγκη αυτή την ολοκληρωτική αγάπη, αυτό το ανήσυχο βλέμμα, και όποτε τον καθισχύλαζε, όποτε τον ηρεμούσε, κατάφερνε πάντα να καθισχυράζει και τον εαυτό της.

Μακάρι να ήταν και ο πατέρας της εκεί για να την πάει, οδηγώντας σαν τρελός, με το αυτοκίνητο στο νοσοκομείο.

Το αυτοκίνητι σταμάτησε και η Αζάρ, ταραγμένη απ' όσα σκεφτόταν, γύρισε απότομα, λες και μπορούσε να δει. Όμως παρόλο που η μηχανή είχε πάψει να μουγκρίζει, οι πόρτες δεν είχαν ανοίξει ακόμη. Έφερε τα χέρια της στη μαντίλα, έσφιξε τον κόμπο και πέρασε το τσαντόρ πάνω απ' το κεφάλι της. Η Αδερφή ξέσπασε ξανά σε δυνατά γέλια. Προφανώς καθυστέρούσαν μέχρι να ολοκληρώσει ο Αδερφός την ιστορία του. Η Αζάρ τους περίμενε και τα χέρια της έτρεμαν πάνω στη μεταξωτή άκρη του τσαντόρ της.

Ύστερα από λίγο άκουσε τις πόρτες να ανοίγουν και να κλείνουν τρίζοντας. Κάποιος πασπάτευσε την κλειδαριά στο πίσω μέρος της κλούβας. Η Αζάρ κρατήθηκε από το κάγκελο και σύρθηκε μπροστά. Βρισκόταν στην άκρη του αυτοκινήτου όταν τράβηξαν τις πόρτες για να ανοίξουν.

«Βγες έξω», είπε η Αδερφή και της πέρασε τις χειροπέδες στους καρπούς.

Η Αζάρ με το ζόρι στεκόταν όρθια. Προχώρησε αργά δίπλα από την Αδερφή, με το σκοτάδι να καλύπτει τα μάτια της και το βρεγμένο παντελόνι κολλημένο στους μηρούς της. Σε λίγο ένιωσε δύο χέρια πίσω από το κεφάλι της να λύνουν το μαντίλι και είδε ότι βρισκόταν σε ένα σκοτεινό διάδρομο, ανάμεσα σε δύο μακριές σειρές με κλειστές πόρτες. Πλαστικές καρέκλες υπήρχαν κοντά στους τοίχους, τους οποίους κάλυπταν αφίσες

με χαρούμενα παιδικά πρόσωπα και η φωτογραφία μιας νοσοκόμας με το δάχτυλο στα χείλη, που υποδήλωνε ότι πρέπει να κάνουν ησυχία. Η Αζάρ αναθάρρησε καταλαβαίνοντας ότι είχαν επιτέλους φτάσει στο νοσοκομείο των φυλακών.

Νεαρές νοσοκόμες τούς προσπέρασαν βιαστικά. Η Αζάρ τις παρακολούθησε να χάνονται στο διάδρομο. Της άρεσε που είχε τα μάτια της και πάλι ανοιχτά, το βλέμμα της περνούσε βιαστικά, ελεύθερο, από τους πράσινους τοίχους στις πόρτες και από τα οριζόντια φώτα νέον στο ταβάνι στις νοσοκόμες με τις λευκές στολές και τα λευκά παπούτσια, που κινούνταν νευρικά γύρω της, ανοίγοντας και κλείνοντας πόρτες, με πρόσωπα αναψοκοκκινισμένα από την έξαψη της δουλειάς. Η Αζάρ, τώρα που έβλεπε, ένιωθε λιγότερο ευάλωτη και ισότιμη με όλους τους άλλους. Πίσω από το μαντίλι είχε νιώσει ατελής, ακρωτηριασμένη, σαν να βούλιαζε σε ένα ρευστό κόσμο, όπου τα πάντα μπορούσαν να συμβούν και το σώμα της ήταν τόσο τρωτό, ώστε ήταν ανίκανη να υπερασπιστεί τον εαυτό της. Τώρα ήταν λες και με ένα βλέμμα μπορούσε να απαλλαγεί από αυτό τον βασανιστικό φόβο, που την έκανε να νιώθει ανολοκλήρωτη, λιγότερο άνθρωπος. Με τα μάτια ανοιχτά στον σκοτεινό διάδρομο, που έσφυζε από ζωή και γεννήσεις, η Αζάρ ένιωσε να ανακτά την ανθρωπιά της.

Πίσω από κάποιες πόρτες έρχονταν πνιχτά, βρεφικά κλάματα. Η Αζάρ άκουγε προσεχτικά, λες και οι αδιάκοπες, πεινασμένες κραυγές τους μετέφεραν ένα μήνυμα γι' αυτήν, ένα μήνυμα από την άλλη πλευρά του χρόνου, από την άλλη πλευρά του σώματος και της σάρκας της.

Μια εύσωμη νοσοκόμα με φωτεινά καστανά μάτια σταμάτησε μπροστά τους. Κοίταξε από πάνω ως κάτω την Αζάρ και έπειτα στράφηκε στην Αδερφή.

Τα παιδιά της τζακαράντας

«Έχουμε πολλή δουλειά σήμερα. Είναι η γιορτή της Θυσίας και προσπαθούμε να τα βγάλουμε πέρα με τον κόσμο, δεν ξέρω αν υπάρχει διαθέσιμο δωμάτιο. Όμως ελάτε πάνω. Να της ρίξει τουλάχιστον μια ματιά η γιατρός».

Η νοσοκόμα τις οδήγησε στις σκάλες και η Αζάρ τις ανέβηκε με δυσκολία. Σταματούσε σχεδόν σε κάθε βήμα για να πάρει ανάσα. Η νοσοκόμα προχωρούσε μπροστά, λες και τους απέφευγε, τη φυλακισμένη με το μωρό της και την αγωνία της, τον ιδρώτα που γυάλιζε στο αδύνατο πρόσωπό της.

Πήγαιναν από όροφο σε όροφο, η Αζάρ έσερνε με κόπο το σώμα της από τον ένα διάδρομο στον επόμενο, από τη μια κλειστή πόρτα στην άλλη. Τελικά σε κάποιο δωμάτιο η γιατρός τούς έκανε νόημα να μπουν. Η Αζάρ ξάπλωσε γρήγορα και αφέθηκε στα ικανά, ψυχρά χέρια της. Το μωρό μέσα της είχε σφιχτεί σαν κόμπος.

«Όπως σας ανέφερα, δεν γίνεται να την κρατήσουμε εδώ», είπε η νοσοκόμα μόλις έφυγε η γιατρός, η πόρτα ταλαντεύτηκε ήσυχα πίσω της. «Δεν ανήκει σ' αυτές τις φυλακές. Πρέπει να την πάτε αλλού».

Η Αδερφή έκανε νόημα στην Αζάρ να σηκωθεί. Κρατιόταν σφιχτά από την κουπαστή καθώς κατέβαινε τις σκάλες, σκαλοπάτι σκαλοπάτι, όροφο όροφο, αλύγιστη, αγκομαχώντας. Ο πόνος μέσα της άλλαζε ρυθμό τώρα. Τη χτυπούσε στην πλάτη, έπειτα στην κοιλιά. Της κόπηκε η ανάσα, λες και τεράστια χέρια έσφιγγαν το μωρό της. Για μια στιγμή, ντροπιασμένη, ένιωσε δάκρυα να ανεβαίνουν στα μάτια της. Έσφιξε τα δόντια και κατάπιε με δυσκολία. Δεν ήταν μέρος για κλάματα αυτό – όχι σ' αυτές τις σκάλες, όχι σ' αυτούς τους μακριούς διαδρόμους.

Προτού φύγουν από το νοσοκομείο, η Αδερφή έδεσε σφι-

χτά το μαντίλι γύρω από τα κόκκινα μάτια της φυλακισμένης.

Μόλις βρέθηκε ξανά στο σιδερένιο πάτωμα, οι πόρτες έκλεισαν με δύναμη πίσω της. Η κλούβα μύριζε ζέστη και βίαιο πόνο. Όταν η μηχανή πήρε μπροστά, οι κουβέντες συνεχίστηκαν από κει που είχαν σταματήσει. Η Αδερφή ακουγόταν αναστατωμένη. Η φωνή και το διαπεραστικό γέλιο της έκρυβαν ερωτική ένταση.

Η Αζάρ κάθισε με μαζεμένους ώμους, κουρασμένη. Καθώς το αυτοκίνητο ελίσσόταν μέσα στην εκνευριστική κίνηση, θυμήθηκε την πρώτη φορά που πήγε τον Ισμαήλ στο σπίτι της. Ήταν μια ζεστή μέρα, περίπου σαν τη σημερινή. Εκείνος μύριζε όμορφα, σαπούνι και ευτυχία, καθώς περπατούσε δίπλα της στον στενό δρόμο. Ήθελε να του δείξει τα μέρη της, του είχε πει, το σπίτι που ζούσε, με τους χαμηλούς πλινθόκτιστους τοίχους, το γαλάζιο σιντριβάνι και το επιβλητικό δέντρο της τζακαράντας. Ήταν διστακτικός. Και αν γύριζαν οι γονείς της και τον έβρισκαν εκεί; Πήγε παρ' όλα αυτά. *Μια σύντομη περιήγηση, τίποτα άλλο*, του υποσχέθηκε η Αζάρ γελώντας και τον τραβήξε από το χέρι. Περιφέρονταν από δωμάτιο σε δωμάτιο, χωρίς να αφήνουν ο ένας τον άλλον, χωρίς να αφήνουν να χαθεί η στιγμή ή το άρωμα των λουλουδιών που τους τύλιγε.

Αναρωτήθηκε πού να είναι τώρα ο Ισμαήλ κι αν είναι καλά. Είχαν περάσει μήνες που δεν είχε νέα του, μήνες χωρίς να ξέρει αν είναι ακόμη ζωντανός. *Όχι, όχι, όχι*. Κούνησε πολλές φορές το κεφάλι της. Δεν έπρεπε να σκέφτεται έτσι. *Όχι τώρα*. Κάποιες νέες κρατούμενες της είχαν πει ότι στις φυλακές Εβίν είχαν μεταφερθεί και άντρες. Οι περισσότεροι

Τα παιδιά της τζακαράντας

άντρες. Αφού είχαν φτάσει στο Εβίν, σήμαινε ότι τα είχαν βγάλει πέρα με τις ανακρίσεις και με όλα τα άλλα που δεν τολμούσε να σκεφτεί ότι συνέβαιναν στο κέντρο κράτησης Κομιτέ Μοσταράκ. Ήταν σίγουρη ότι ο Ισμαήλ βρισκόταν ανάμεσα σ' αυτούς τους άντρες. Ήταν σίγουρη πως ήταν μαζί της στο Εβίν. Έπρεπε να είναι.

Το αυτοκίνητο σταμάτησε και η πόρτα άνοιξε πάλι τρίζοντας. Αυτή τη φορά όμως δεν της έβγαλαν το μαντίλι. Το φως του ήλιου περνούσε αδύναμο μέσα από το ύφασμα και έφτανε στα μάτια της Αζάρ καθώς κατέβηκε παραπατώντας από το όχημα. Στάθηκε τρεκλίζοντας ανάμεσα στην Αδερφή και στον Αδερφό, μπήκαν σε ένα άλλο κτίριο και έπειτα προχώρησαν σε ένα διάδρομο. Θα πρέπει να βρίσκονταν στην αίθουσα τοκετού κάποιου άλλου νοσοκομείου, καθώς σύντομα έφτασαν στ' αυτιά της γυναικείες φωνές και βογκητά. Την Αζάρ την πλημμύρισαν ελπίδες. Ίσως τώρα την άφηναν ασφαλή στα χέρια των γιατρών. Ίσως τώρα η αγωνία έφτανε στο τέλος της. Το μαντίλι γλίστρησε λίγο από τη μια πλευρά κι από το άνοιγμα είδε με λαχτάρα τα γκρίζα πλακάκια του πατώματος ενός μακριού διαδρόμου και τα μεταλλικά πόδια καθισμάτων κατά μήκος του τοίχου. Ένιωσε κάποιους να την προσπερνούν βιαστικά, νοσοκόμες μάλλον, τα μαλακά παπούτσια τους έτριζαν στον προθάλαμο. Τα σώματά τους, καθώς περνούσαν γρήγορα από δίπλα της, έφερναν ένα αεράκι στο πρόσωπό της.

Όμως σύντομα η Αζάρ βρέθηκε να ανεβαίνει ξανά τις σκάλες. Τα βογκητά των γυναικών απομακρύνθηκαν. Τέντωσε τα αυτιά της και κατάλαβε ότι την οδηγούσαν μακριά από την αίθουσα τοκετού. Ένας μυς στην άκρη του ματιού της πετάρισε απότομα. Όταν τελικά σταμάτησαν, μια πόρτα άνοιξε, την

έβαλαν σε ένα δωμάτιο και της είπαν να καθίσει. Σωριάστηκε εξουθενωμένη σε μια σκληρή, ξύλινη καρέκλα. Από το μέτωπό της ο ιδρώτας έσταζε στα μάτια της και ένα κύμα πόνου καταλάμβανε ξανά το σώμα της. *Τώρα θα έρθει η γιατρός*, σκέφτηκε η Αζάρ, προσπαθώντας να παρηγορήσει τον εαυτό της.

Ωστόσο συνειδητοποίησε γρήγορα, ακούγοντας πίσω από την κλειστή πόρτα τον χαρακτηριστικό ήχο από πλαστικές παντόφλες, ότι δεν περίμενε τη γιατρό. Ο θόρυβος ολοένα δυνάμωνε. Ήξερε τι σημαίνει αυτός ο ήχος και πως όποτε τον ακούει, πρέπει να είναι προετοιμασμένη. Έσφιξε το ζεστό, ιδρωμένο μέταλλο στις χειροπέδες και έκλεισε σφιχτά τα μάτια της, ελπίζοντας ο θόρυβος να προσπεράσει την πόρτα της και να την αφήσει μόνη. Όταν πίσω από την πόρτα απλώθηκε σιωπή, η Αζάρ παρέλυσε. Είχαν έρθει για κείνη.

Η πόρτα έτριξε ανοίγοντας. Κάτω από το μαντίλι πρόλαβε να δει ένα μαύρο παντελόνι και τα αδύνατα δάχτυλα, με μακριά, μυτερά νύχια, ενός άντρα. Τον άκουσε να περιφέρεται στο δωμάτιο, να σέρνει μια καρέκλα στο πάτωμα και να κάθεται. Το σώμα της Αζάρ σφίχτηκε μπροστά σ' αυτό το απειλητικό ον που δεν έβλεπε, αλλά το ένιωθε με κάθε κύτταρό της. Το παιδί μέσα της κλότσησε και κουνήθηκε. Έκανε ένα μορφασμό αγκαλιάζοντας το τσαντόρ της.

«Όνομα και επώνυμο».

Με τρεμάμενη φωνή η Αζάρ είπε το όνομά της. Στη συνέχεια ανέφερε το πολιτικό κόμμα στο οποίο ανήκε, το όνομα του άντρα της. Ακόμα μια σουβλιά πόνου την έκανε να κουλουριαστεί, ένα κλαψούρισμα ξέφυγε από το στόμα της. Όμως ο άντρας φαίνεται ότι δεν άκουγε, ούτε έβλεπε. Οι ερωτήσεις συνέχισαν να βγαίνουν μηχανικά από το στόμα του, σαν να διάβαζε από έναν κατάλογο που του είχαν δώσει, χωρίς να

έχει την παραμικρή ιδέα γι' αυτόν. Υπήρχε επιθετικότητα στη φωνή του, που φανέρωνε τη βαθιά και επικίνδυνη πλήξη ενός ανακριτή που έχει κουραστεί να κάνει τις ίδιες ερωτήσεις.

Έκανε πολλή ζέστη στο δωμάτιο. Κάτω από τις τραχιές στρώσεις του μαντό και του τσαντόρ το σώμα της ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα. Ο άντρας ζήτησε την ημερομηνία σύλληψης του συζύγου της. Του την είπε, και ποιους ήξερε και ποιους δεν ήξερε. Η φωνή της έτρεμε από αγωνία καθώς κύματα πόνου τη διαπερνούσαν. *Πρέπει να μείνω ήρεμη, έλεγε από μέσα της, δεν πρέπει να κάνω το μωρό να υποφέρει.* Κούνησε το κεφάλι της για να μη σκέφτεται την εικόνα που συνεχώς ξεπρόβαλλε μπροστά στα μάτια της: ενός παιδιού, του παιδιού της – παραμορφωμένο, σακαταμένο, ένα θέαμα αμετάκλητης οδύνης. *Σαν τα παιδιά από την Μπιάφρα.* Η Αζάρ γρύλισε. Ιδρώτας έτρεχε στην πλάτη της.

Πού γίνονταν οι συναντήσεις τους; τη ρώτησε ο άντρας. Πόσοι συμμετείχαν σ' αυτές; Η Αζάρ κρατήθηκε σφιχτά από την καρέκλα, καθώς νέες σουβλιές πόνου την κατέκλυζαν, πασχίζοντας να θυμηθεί τις σωστές απαντήσεις. Όλες τις απαντήσεις που είχε δώσει από ανάκριση σε ανάκριση. Ούτε μια ημερομηνία, ούτε ένα όνομα, ούτε η παραμικρή λεπτομέρεια ή η παράλειψή της δεν έπρεπε να διαφέρει. Ήξερε γιατί βρισκόταν εκεί, θεωρούσαν ότι ήταν η κατάλληλη στιγμή να την ανακρίνουν, να την αιφνιδιάσουν. *Ηρέμησε, επανάλαμβανε από μέσα της ενώ απαντούσε.* Καθώς παρέλειπε ονόματα, ημερομηνίες, τοποθεσίες, συναντήσεις, προσπαθούσε να είναι ήρεμη φέρνοντας στο μυαλό της τα πόδια του μωρού της, τα χέρια του, τα γόνατα, το σχήμα των ματιών, το χρώμα τους. Ακόμα ένα κύμα πόνου φούντωσε μέσα της και την παρέλυσε. Σπαρταρούσε τρομαγμένη από την αγριότητά του. Ήταν ένας

πόνος αβάσταχτος. Σχεδόν ένιωσε να χάνει τις αισθήσεις της. *Δάχτυλα, κόμποι, ρουθούνια, λοβοί, λαιμός.*

Πού τύπωνε τα φυλλάδια; άκουσε τον άντρα να επαναλαμβάνει την ερώτηση. Προσπάθησε να απαντήσει, όμως οι συσπάσεις την έπνιγαν και δεν μπορούσε να μιλήσει. Έγειρε μπροστά και κρατήθηκε από το τραπέζι. Βόγκηξε. *Αφαλός, μαύρα μαλλιά, η καμπύλη στο πιγούνι.* Της ερχόταν λιποθυμία. Δάγκωσε τη γλώσσα της. Δάγκωσε τα χείλη της. Το σάλιο της είχε τη γεύση αίματος. Δάγκωσε τους κόμπους του χεριού της που είχαν ασπρίσει.

Όμως ο έξω κόσμος έσβηνε γρήγορα από τα μάτια της καθώς ο πόνος της γινόταν μεγαλύτερος. Δεν άκουγε τίποτα πια, ούτε είχε συνείδηση τι συνέβαινε γύρω της. Τα κύματα πόνου την είχαν εκτοπίσει σε έναν κενό χώρο, όπου το μόνο που υπήρχε ήταν μια οδύνη διαπεραστική και απίστευτη, η οποία δεν αποτελούσε πλέον κομμάτι της, αλλά ήταν μια συνθήκη ζωής, μια υπαρξιακή κατάσταση. Δεν ήταν πια ένα σώμα. Ήταν ένας τόπος όπου τα πάντα στριφογύριζαν και σπαρταρούσαν, και ένας πόνος, αγνός και ατέλειωτος, κυριαρχούσε.

Δεν ήξερε πόση ώρα ο άντρας περίμενε την απάντησή της για τα φυλλάδια – δεν απάντησε. Ήταν ημιλιπόθυμη όταν τελικά τον άκουσε να κλείνει κάτι που πρέπει να ήταν σημειωματάριο. Κατάλαβε πως η ανάκριση είχε τελειώσει. Το αίσθημα ανακούφισης ήταν σχεδόν μεθυστικό. Δεν άκουσε τον άντρα να σηκώνεται, αναγνώρισε όμως τον ήχο από τις παντόφλες που απομακρύνονταν. Ύστερα από λίγο ακούστηκε η φωνή της Αδερφής που της έλεγε να σηκωθεί. Η Αζάρ βγήκε παραπατώντας από το δωμάτιο και διέσχισε το διάδρομο έχοντας στο πλευρό της την Αδερφή και κάποιον άλλον, μάλλον μια νοσοκόμα. Με δυσκολία τις προλάβαινε. Τρέκλιζε, είχε

Τα παιδιά της τζακαράντας

σχεδόν διπλωθεί στα δύο από τον πόνο, ανάσαινε γρήγορα. Ένιωθε τις χειροπέδες βαριές στους καρπούς της. Κατέβηκαν τις σκάλες. Οι κραυγές των γυναικών έφτασαν ξανά στ' αυτιά της Αζάρ.

«Εδώ είμαστε», είπε η νοσοκόμα και σταμάτησε.

Η Αδερφή ξεκλείδωσε τις χειροπέδες και έβγαλε το μαντίλι από τα μάτια της Αζάρ.

Ανέβηκε στο στενό κρεβάτι σε ένα δωμάτιο που ήταν γεμάτο νοσοκόμες, υπήρχε και μια γιατρός. Ο απογευματινός ήλιος άστραφτε δεξιά της πάνω στον τοίχο. Οι συσπάσεις είχαν υποχωρήσει και η Αζάρ βούλιαξε στο στρώμα εξουθενωμένη, άπλωσε χαλαρά τα χέρια της και παρατήρησε το απαλό φως καθώς αφηνόταν στα χέρια της γιατρού για να την εξετάσει.

Η Αδερφή στεκόταν δίπλα στη γιατρό επιβλέποντας σιωπηλά. Η Αζάρ δεν καταδεχόταν να την κοιτάξει. Αρνιόταν να αναγνωρίσει την παρουσία της Αδερφής στο χώρο, ήθελε να την ξεχάσει εντελώς. Όχι μόνο την Αδερφή, αλλά και ό,τι συμβόλιζε η παρουσία της: την ομηρεία της, τη μοναξιά της, το φόβο της, τη γέννα μέσα στη φυλακή. Ήταν πλέον μια ξένη που την περιέβαλλαν άνθρωποι οι οποίοι τη θεωρούσαν εχθρό, έναν εχθρό που έπρεπε να υποτάξουν και να συντρίψουν· θεωρούσαν ότι η ύπαρξή της εμπόδιζε την εξουσία τους, τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν το σωστό και το λάθος, το ηθικό και το ανήθικο. Ήταν άνθρωποι που την απεχθάνονταν επειδή αυτό για το οποίο είχε παλέψει δεν ήταν ό,τι της πρόσφεραν· ήταν άνθρωποι που τη θεωρούσαν αντίπαλο επειδή δεν δέχτηκε ότι ο Θεός τους είχε όλες τις απαντήσεις.

Η Αζάρ ήθελε να κλείσει τα μάτια και να προσποιηθεί ότι βρίσκεται κάπου αλλού, σε άλλο χρόνο, σε άλλο τόπο, σε άλλο δωμάτιο νοσοκομείου, ο Ισμαήλ να στέκεται στο πλευρό της, να της χαϊδεύει το πρόσωπο κοιτάζοντάς τη με ενδιαφέρον, χωρίς να αφήνει το χέρι της, και έξω να την περιμένουν οι γονείς της, ο πατέρας της να βηματίζει πάνω κάτω στο διάδρομο, η μητέρα της να σφίγγει στα δάχτυλά της την τσάντα του νοσοκομείου, καθισμένη άκρη άκρη στην καρέκλα, έτοιμη να ορμήσει στο δωμάτιο όταν τη χρειάζονταν.

Εδώ αν άπλωνε το χέρι της, δεν θα άγγιζε τίποτε. Κενό. Ήταν ολομόναχη.

«Το μωρό έχει πάρει θέση».

Η Αζάρ άκουσε τη φωνή της γιατρού και κοίταξε χαμηλά την κοιλιά της. Ο σφιχτός σβόλος που κάποτε ξεπρόβαλλε κοντά στον αφαλό της τώρα φαινόταν σαν να είχε σκαρφαλώσει ανάμεσα στα στήθη της.

Η γιατρός στράφηκε στις δύο γυναίκες πίσω της.

«Πρέπει να το σπρώξουμε να κατέβει».

Το στόμα της Αζάρ στέγνωσε. Να το σπρώξουν να κατέβει; Πώς; Οι γυναίκες, που προφανώς ήταν οι μαίες, πλησίασαν, οι ρυτίδες στα πρόσωπά τους και τα χέρια τους ανέδιδαν τη δυσάρεστη οσμή επαρχίας, απομονωμένων χωριών που βρίσκονταν πάνω σε στροφές στενών, λασπωμένων δρόμων. Στα χέρια τους κρατούσαν κομμάτια που είχαν σκίσει από κάποιο ύφασμα. Ο τρόμος τής έκοψε την ανάσα. Τι ήθελαν τα κομμάτια υφάσματος; Τι θα της έκαναν; Θα τη φίμωναν για να μην ακούγονται έξω οι κραυγές της; Οι γυναίκες κοίταξαν την Αδερφή, η οποία άρπαξε ένα κομμάτι ύφασμα και τους έδειξε πώς να δέσουν το πόδι της Αζάρ. Η Αζάρ μόρφασε από αποστροφή καθώς αυτά τα υγρά, ροζιασμένα δάχτυλα την έδεναν στα κά-

Τα παιδιά της τζακαράντας

γκελα του κρεβατιού. Οι γυναίκες κοίταζαν διστακτικές, αλλά τελικά τη μιμήθηκαν. Η μία έπιασε την Αζάρ από τα πόδια και η άλλη από τα χέρια. Η Αζάρ τινάχτηκε νιώθοντας μέσα της μια βίαιη ώθηση. Το διάλειμμα τελείωσε· ο πόνος είχε επιστρέψει.

Η γιατρός άπλωσε μια κουβέρτα στα πόδια της Αζάρ και έσκυψε μπροστά της.

«Αρχίζουμε».

Αφού την έδεσαν, οι μαίες έπλεξαν τα δάχτυλά τους μεταξύ τους και έβαλαν τα χέρια τους κοντά στο στήθος της. Εκείνη τις παρατηρούσε, παραιτημένη εξαιτίας του πόνου, ενώ η καρδιά της χτυπούσε δυνατά στο στέρνο της. Φοβόταν, τι θα έκαναν στην ίδια και στο παιδί της; Ήταν αυτό πραγματικό νοσοκομείο; Ποιες ήταν αυτές οι γυναίκες, από πού είχαν έρθει; Ήξεραν τι κάνουν;

Βόγκηξε δυνατά. Οι γυναίκες πήραν βαθιές ανάσες για να προετοιμαστούν, σαν πυγμάχοι που συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους πριν την πάλη. Έπειτα, ανοίγοντας διάπλατα τα μάτια και σφίγγοντας τα χείλη, μ' αυτά τα χέρια που ίσως κάποτε είχαν ζουπήξει τη φουσκωμένη κοιλιά μιας αγελάδας ή είχαν τραβήξει τα τρεμάμενα πόδια ενός αρνιού, έσπρωξαν με δύναμη το παιδί της.

Για μια στιγμή η Αζάρ πάγωσε από τη φριχτή, βίαιη ώθηση. Έπειτα μια άγρια και ανοίκεια κραυγή βγήκε βαθιά από μέσα της. Μια κραυγή τόσο δυνατή, που αντηχούσε στο τρεμάμενο σώμα της. Έγειρε μπροστά παλεύοντας να απομακρύνει τις γυναίκες από την κοιλιά της, από το παιδί της. Θα πίεζαν το παιδί μέχρι να πεθάνει; Θα το στραγγάλιζαν; Η Αζάρ δεν μπορούσε να κουνήσει τα χέρια της, προσπάθησε να τεντώσει το λαιμό για να τις δαγκώσει, αλλά μια σουβλιά πόνου την έριξε πίσω στο κρεβάτι.

«Σπρώξε!» φώναξε η γιατρός.

Η φουσκωμένη κοιλιά της δεν υποχωρούσε. Οι γυναίκες πίεζαν με τα χέρια, τα πρόσωπά τους ήταν αναποδοκκινισμένα από τη δύναμη που κατέβαλλαν τα τραχιά, πλεγμένα δάχτυλά τους. Ιδρώτας γυάλιζε στα μέτωπά τους, κυλούσε πάνω στη μύτη τους. Τα στόματά τους ήταν σφιγμένα από την πίεση.

Η Αζάρ ένιωσε να κρύνει κι έβγαλε ακόμα μια κραυγή. Για μια στιγμή τα πάντα θόλωσαν. Έπειτα είδε μία από τις γυναίκες να στέκεται δίπλα της. Ήταν πιο νέα από την άλλη, ίσως στην ηλικία της, κοντά στα είκοσι. Τα αμυγδαλωτά, μαύρα μάτια της έλαμπαν ευγενικά.

«Όλα καλά», ψιθύρισε ενθαρρυντικά, ακουμπώντας το κρύο χέρι της πάνω στο καυτό μέτωπο της Αζάρ. «Το κεφάλι του μωρού έχει κατέβει, τώρα πρέπει να σπρώξεις».

Καθώς οι πόνοι ξεκινούσαν ξανά, της είπε:

«Το μωρό σου σχεδόν φαίνεται».

Η γυναίκα χαμογέλασε, αλλά η Αζάρ την αγριοκοίταξε. Δεν ήξερε τι σήμαιναν όλα αυτά, τι της έλεγε αυτό το κορίτσι. Κάτι μέσα της την πίεζε ανεξέλεγκτα. Σφίχτηκε κι έβγαλε ακόμα μια κραυγή.

«Αυτό είναι, σπρώξε. Άλλη μια φορά».

Η Αδερφή άρπαξε το χέρι της Αζάρ.

«Φώναξε! Κάλεσε το Θεό! Κάλεσε τον Ιμάμ Αλί! Κάλεσέ τους τουλάχιστον τώρα!»

Ο πόνος διαπερνούσε την Αζάρ, παγωμένος και σκοτεινός. Ούρλιαζε σφίγγοντας το μπράτσο του κοριτσιού. Δεν κάλεσε κανέναν.

«Κατεβαίνει!» φώναξε η γιατρός. «Μπράβο, κορίτσι μου, σπρώξε άλλη μια φορά!»

Τα παιδιά της τζακαράντας

Κάτι μέσα της σκίζόταν στα δύο. Σκίζόταν στα δύο και ξεκολλούσε.

Με όση δύναμη της είχε απομείνει, η Αζάρ έσπρωξε άλλη μια φορά. Τα πάντα γύρω της μαύρισαν. Από μακριά άκουσε τα αδύναμα κλάματα ενός μωρού να πλημμυρίζουν το δωμάτιο.

Το δωμάτιο ήταν άδειο όταν άνοιξε τα μάτια της. Το παγωμένο αεράκι από το ανοιχτό παράθυρο την έκανε να ανατριχιάσει. Ήταν ακόμη δεμένη στο κρεβάτι και τα πόδια της είχαν μουδιάσει. Τα υγρά μαλλιά είχαν κολλήσει στο πρόσωπό της· τα πόδια της πονούσαν σαν να είχαν μέσα τους μια στρώση σπασμένα γυαλιά.

Δεν είχε ιδέα πόση ώρα ήταν ξαπλωμένη εκεί. Ώρες, μέρες, μια αιωνιότητα. Τα μάτια της κοιτούσαν ανυπόμονα, με αγωνία την πόρτα. *Πού πήγαν το μωρό μου;* Σε λίγο η πόρτα άνοιξε τρίζοντας και εμφανίστηκε η Αδερφή μαζεύοντας το μαύρο τσαντόρ γύρω της. Η Αζάρ άνοιξε το στόμα της να πει κάτι, να ρωτήσει για το παιδί, όμως τα χείλη της ήταν τόσο στεγνά, που οι άκρες του στόματός της σκίστηκαν. Πίσω από την Αδερφή μπήκαν βιαστικά οι δύο μαίες.

«Η κόρη σου είναι στο άλλο δωμάτιο», είπε η Αδερφή σαν να είχε διαβάσει τις σκέψεις της Αζάρ, σαν να είχε δει την ερώτηση στα πληγιασμένα χείλη της. «Δεν ξέρω πότε θα τη φέρουν εδώ».

Η Αζάρ έκλεισε τα μάτια. *Είναι κορίτσι*, σκέφτηκε. Ένα κουρασμένο αλλά θριαμβευτικό χαμόγελο τρεμόπαιξε στα χείλη της, κι όμως την ίδια στιγμή ήταν ανήσυχη. Δεν ήταν σίγουρη αν έπρεπε να πιστέψει την Αδερφή. Κι αν το παιδί είχε